

c) A költemény szakaszonkénti olvastatása és megbeszélése. Szómagyarázat.

d) A költemény egészben való elolvastatása. (Szép olvasás.)

e) Elmélyítés. A sírig való hűség jutalma. Most végre megkapta jutalmát Kelemen diák is. Hazatért szülőfaluja újra hazánkhoz. Zágon felé mutat egy halovány csillag, hol a bércek fején hókorona csillog, s a bércek aljában tavaszi pompában virágok feslenek... Igen, Mikes Kelemen, most talán több, sokkal több virág fakad Zágon rétjein, mert felszabadult szülőfalud, s azt üzeni néked innen, az újra szabaddá és magyarrá lett szülőfalud: Ne búsulj Mikes Kelemen, amiért éltél és olyan hűségesen kitartottál, szülőfalud újra szabad és újra magyar! Néked virágozik itt minden virág, s nincs a hazában magyar ember, aki ha szülőfalud nevét hallja, ne a te neved jutna eszébe, aki a hűség, a sírig való szeretet mintaképe voltál!

III. Összefoglalás. Irjanak levelet Rodostóba, Mikes Kelemen sírjához.

1941. április 3. hete.

Olvasmánytárgyalás.

VI. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Asztalos Gy.: A székelyek c. olvasmánya.

Nevelési cél: Húsz évi rabság után hazatért testvéreink.

I. *Előkészítés.* a) Számonkérés. A mult órán tárgyalt olvasmány felújítása, számonkérése.

b) Érdeklődés keltés. Sokat hallottunk mostanában hazánk délkeleti részén élő testvéreinkről, akiket székelyeknek nevezünk. Különösen a mult év szeptemberében fordult rájuk minden magyar figyelme, amikor bevonuló honvédeinket fogadták olyan lelkesen, mint talán még sehol, a felszabaduló területeken. Hány lelkes beszédet hallottunk akkor a rádió át. Már beszédjükön, a hangjukon is éreztük, hogy magyar szív fűti minden hangjukat. De ha ennyire magyarok azok, akik húsz évi rabság után most végre hazajöttek közös édesanyánk, Magyarország keblére, azt is illik tudnunk, milyen nép a székelység?

c) Célkitűzés. Asztalos Gyula írt róluk, olvassátok el mit!

II. *Tárgyalás.* a) Az olvasmány bemutatása.

A székelyek.

A szép Székelyföldnek kedves, szeretetreméltó a népe is. Akárhova bekopogatsz, olyan nyájas szeretettel fogadnak, mintha az édes apai ház küszöbét lépted volna keresztül. A székely utolsó falatját is kész megosztani vendégével. Háza takaros, tiszta. Igen szép a magafaragta galambdúcos kapu. Tuli-

pánt, rozmaring, szőlőfürtöt vés a kapu gerendáira olyan ügyességgel, amit tudós emberek is sokszor megbámultak. A szebbjéből kiválogatva néhány székely kaput múzeumokban helyeztek el, hogy hirdessék ott örök időre a székely kéz ügyességét, a székely munka szépségét.

És nemesak a kapu, de a ház is az ő keze munkája. Ő építette a rokonok, ismerősök ingyen segedelmével. Ilyen munkáért dehogyan kívánna pénzt a székely: a segítség kölcsönbe megy. Az ilyen munkát nevezik ott kalának.

A székely éleseszű, találékony. A munkában fáradhatatlan. Nyáron a pacsirtaszó a mezőn találja, télen a hajnaesilaggal ébred.

Bérees otthonának kincseit: deszkát, lécet, mészkövet, borvizet messze földre elhordja. Szövött dolgokkal, kézimunkákkal újabban az egész országot bejárják. De akármilyen jól menjen is a dolga idegen földön, idegen az testének, lelkének, visszavágyik onnan az ő édes otthonába.

Küzdelmes élete óvatossághoz szoktatta. Jól meggondolja, mielőtt valamit mond vagy tesz. A jó tanácsot fontolgatja, mert nem bízik a tanácsadó őszinteségében.

Legszebb erénye lángoló hazaszeretete. Századokon keresztül állandóan fegyvert viselt a székely s oltalmazta Magyarországot délkeleti határszélét külső-belső ellenségtől. Hazája sorsát állandóan figyeli s ha baj mutatkozik, mindenkor kész vagyónát, vérért áldozni a haza javáért. A székely hazaszeretet és vitézség csodákat művelt az 1848/49-i szabadságharcban is. A velük együtt harcoló Petőfi Sándor gyönyörű költeményekben örökítette meg a székely nép hazaszeretetését.

„Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis csöppje drága gyöngyöt ér.“

Éneki költőnk egyik szép dalában.

A székely szereti a dalt, mesét, kedvelője a vidám tréfának. Beszédében, szokásaiban sok becses régiséget őrzött meg. Templomra, iskolára szívesen áldoz, a tanultságot sokra becsüli.

A páratlan szorgalmú székely férfinak méltó társa a székely asszony. A ház tájékának példás tisztasága az ő érdeme. A kedves házacská előtt virító virágok az ő kedvencei. Munkaszeretetben vetélkedik az urával. Amilyen nagy mester a székely férfi a famunkában, éppen olyan ügyes és fáradhatatlan a székely asszony a fonásban, szövésben. A kalap és csizma kivételével a család összes felső- és fehérenemű ruházata az asszony szövőszékéről kerül ki. Aki a székely népet megismeri, megtanulja szeretni és becsülni is.

b) Az olvasmány gondolatesoportonkénti olvasása és megbeszélése.

Á székely ház a székely ember munkája.

A székely éleseszű, munkás és óvatos.

Hazáját lángolóan szereti.

A székely asszony méltó párja urának.

c) Az olvasmány újbóli elolvastatása.

d) Elmélyítés. Évek óta egyre nagyobb divat a „székely szó“. Nagyszerű írók: Nyirő József, Tamási Áron alakjai, Uz Bence, meg Abel szinte itt élnek közöttünk. Néhány székely tréfát mondok.

Kérdi Ábeltől a vasutas:

— Hová akarsz utazni?

— Ejnye no nézze meg, hogy maga itt van, nem jut az eszembe a neve... De erre kifelé, a magyar világ irányába, egy nagyobbacska városka...

— Hát arra több is van.

Éppen ez kellett nekem.

— Kezdje csak sorolni, lám!

— Hát itt van egyszer Gyergyószentmiklós, aztán Marosvásárhely, aztán Kolozsvár, aztán Nagyvárad.

— Tovább ne mondja! — állítottam meg.

— Hát miért?

— Azért, mert ezek között benne van.

— Kolozsvár? — kérdezte a sipkás.

... Akart a nyavalya éppen Kolozsvárra menni, de ráhagytam, mert annyi tapasztalatom volt már az emberek felől, hogy tudjam: engedd, hogy kitalálják a gondolatodat, mert akkor jobban szeretnek.

Abel és a bakter.

... Telitöltötte a poharat, koccintott és így biztatott:

— Na, hajtsd föl te is.

— Ha sokat iszunk, a vonatok félremennek...

Felelet helyett a bakter egy órát vett elő a nadrágzsebéből.

Acélszínű óra volt, s akkora, mint egy rétes:

— Tizenhárom negyvenhárom — mondta.

— Elég olesó volt ekkora szép óra — feleltem.

Ugy elkezdett nevetni, hogy hadonászott belé az órával a markában.

— Nem az ára volt annyi, te töktulajdonos, hanem az idő ennyi, vagyis egy óra és negyvenhárom perc.

Az öreg székely meg a fogorvos.

Az uraság kezét fogott az öreggel és így szólt:

— Doktor Garmada vagyok.

— Nagyot nőjjon! — mondta az ember.

Erre megint nem szólott Garmada úr, hanem nagyserényen kinyitotta a táskáját, onnét elékapott valami fényes szerzőszámot és valósággal rákiáltott az öregre:

— Nyissa ki a száját!

— Az az enyém — mondta az ember.

— Nyíssa ki maga.

Garmada úr szót fogadott és kinyitotta a száját, hogy jó példával járjon elől.

— No, most adja ide a húzót! — mondta a székely.

III. Összefoglalás. a) A székely népről tanultak összefoglalása.

b) Szemléltetés. Székely ház, galambdúcos kapu, székely szöttes, székely férfi és asszony öltözete. A székely föld bemutatása képekben.

1941. április 3. hete.

Történelem.

VII. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A világháború.

Nevelési cél: A nemzet óriási áldozatkészsége!

I. Előkészítés. a) Számonkérés. A világháború okairól tanultak felújítása.

b) Célkitűzés.

II. Tárgyalás. a) *A világháború főbb mozzanatai.* A központi hatalmaknak egyszerre három oldalon kellett harcolniuk a túlnyomó számú ellenséggel, nyugaton a belgák, franciák és angolok, keleten az oroszok, délen a szerbek ellen. Szerbiát kezdetől fogva másodrendű harctérnek tekintették. A haditerv az volt, hogy Németország Belgiumon át benyomul Franciaországba s előbb a nyugati erőket semmisíti meg (Moltke-terv). A német haderő másik részének (kisebb) és az osztrák-magyar haderőnek az volt a feladata, hogy az oroszokat addig tartsák fel, míg a nyugati harctéren a döntést kierőszakolják.

A német hadsereg leküzdve a belga várrendszert, áthatolt Belgiumon, Luxemburgon és betört Franciaországba, ott az egyesített francia-angol erőket több csatában megverte s egészen a Marne-folyóig nyomult előre, sőt már Párist is fenyegette, amikor a merészen előretörő németeket a Marne-melletti csatában (1914 szept. 5–12) döntően megverték. A németek erre gyorsan visszavonultak, erős védelmi állásokba helyezkedtek be, s a két fél többször megkísérelte egymás arcvonalának áttörését, de döntést egyik sem tudott kierőszakolni. (Verdun hosszú és sikertelen ostroma: 1916.)

A keleti harctéren az oroszok már a háború elején óriási erőkkel léptek fel. Benyomultak Kelet-Poroszországba, de itt Hindenburg tábornok Tannenbergnél és a Mazuri-tavaknál fényes győzelmével visszavonulásra kényszerítette őket. Délen azonban az osztrák-magyar seregek, a túlnyomó orosz erőkkel szemben, kénytelenek voltak Galicia és Bukovina nagy részét kiüríteni, s az oroszok 1915 tavaszán Przemysl hős magyar védőit is megadásra kényszerítették. Ezután az orosz haderők áttörték a Kárpátokon és Bártfáig s Homonnáig nyomultak